

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-46>

УДК 343.21.01

Фесан М.В.

Одеський національний морський університет

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЮ ІНСПЕКЦІЄЮ ОСОБАМ, ЯКІ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Анотація. Одним із важливих аспектів, на який слід обов'язково звернути увагу з огляду на вимоги сучасності, є реалізація принципів законності, гуманізму й поваги до прав і свобод людини під час виконання покарань, приведення їх у відповідність до сучасного рівня соціально-економічного розвитку суспільства, міжнародних стандартів поводження із засудженими та взятими під варту, забезпечення безпеки суспільства шляхом ресоціалізації осіб, які відбувають або відбули кримінальні покарання. З метою надання особам, які звільнені від відбування покарання, сприяння у відновленні в соціальному статусі повноправного члена суспільства, поверненні їх до самостійного загальноприйнятого соціального життя в суспільстві встановлено достатньо чіткий порядок взаємодії органів і установ, покликаних сприяти вирішенню вказаних питань, а також порядок інформування про звільнених засуджених, одним з яких є кримінально-виконавча інспекція.

Ключові слова: соціальна допомога, особа, контроль, нагляд, звільнені від відбування покаранням, законодавство.

Fesan Mariia

Odessa National Maritime University

PROVISION OF SOCIAL ASSISTANCE BY CRIMINAL-EXECUTIVE INSPECTION OF PERSONS WHO HAVE DISCUSSED FROM THE PROTECTION OF PENALTY

Summary. One of the important aspects, which should be drawn attention to the requirements of the present, is the realization of the principles of legality, humanism and respect for human rights and freedoms during the execution of sentences, bringing them in line with the current level of socio-economic development of society, international standards for the treatment of convicts and those in custody, and ensuring the safety of society through the re-socialization of persons serving or sentenced to criminal penalties. Since release in almost all cases is a crisis situation for former convicts, especially when they have no relatives who can help, the state has introduced a certain procedure for preparing such persons for future release, which involves quite a large circle of state bodies and institutions. In order to provide persons who are exempt from serving a sentence, assistance in restoring the social status of a full member of a society, returning them to an independent, generally accepted social life in society, a sufficiently clear procedure for the interaction of bodies and institutions designed to facilitate the resolution of these issues, as well as the procedure informing of released prisoners, one of which is a criminal-executive inspection. And Section 1.10 of Chapter III of the Instruction "On the procedure for the execution of sentences other than deprivation of liberty and the control of persons convicted of such punishments" is one of the main means of correction and upbringing of persons sentenced to correctional work, but social and educational work. These varieties of educational work have different content, which makes use of different forms and methods of its implementation. According to Art. 123 CEC of Ukraine, the social-educational work is used for the educational effect only on the convicts to imprisonment and envisages the purposeful activity of the personnel of penitentiary organs and institutions and other social institutions in order to achieve the goal of correction and resocialization of convicts. With convictions for non-custodial sentences, the CEC of Ukraine does not provide for social-educational work. Thus, this Instruction contains conflicts in which one rule contradicts another.

Keywords: social assistance, person, control, supervision, exempt from serving a sentence, legislation.

Постановка проблеми. З метою надання особам, які звільнені від відбування покарання, сприяння у відновленні в соціальному статусі повноправного члена суспільства, поверненні їх до самостійного загальноприйнятого соціального життя в суспільстві встановлено достатньо чіткий порядок взаємодії органів і установ, покликаних сприяти вирішенню вказаних питань, а також порядок інформування про звільнених засуджених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури, чинного законодавства України та наукових пошуків багатьох вчених, серед них були використані наукові праці наступних, а саме: Богатирьова І.Г., Богатирьової О.І., Безпалової О.І., Звенигородського О.М., Колб О.Г., Капустіної К.О., Малишева В.С., Скворцова С.І., Третяка О.С., Трубников В.М., Федорука О.О. та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Як показує порівняльний аналіз, українським законодавцям належить ще чимало попрацювати для приведення у відповідність з цими міжнародними стандартами політику держави з питань соціального захисту, взагалі, і для окремих категорій громадян, в тому числі звільнених від відбування покарання, зокрема. Крім того, недосконалість вітчизняного законодавчого забезпечення права на соціальний захист полягає у невідповідності багатьох законів реальній дійсності, до того ж чимало законів та підзаконних нормативно-правових актів з цих питань вступають у суперечність один з одним.

Мета статті. Мета даної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових праць, зарубіжного досвіду, чинного законодавства України розглянути нормативно-правове регулювання діяльності кримінально-виконавчої ін-

спекції; дослідити надання соціальної допомоги кримінально-виконавчою інспекцією особам, які звільнені від відбування покарання; проаналізувати порядок здійснення нагляду кримінально-виконавчої інспекції за особами, звільненими від відбування покарання.

Виклад основного матеріалу. Оскільки звільнення майже в усіх випадках є кризовою ситуацією для колишніх засуджених, особливо тоді, коли у них немає рідних, які можуть допомогти, держава запровадила певний порядок підготовки таких осіб до майбутнього звільнення, до якого залучено досить широке коло державних органів і установ. Саме з метою чіткої організації цієї діяльності 12 грудня 2003 р. було затверджено «Порядок взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ та центрів зайнятості населення щодо надання особам, які звільнені від відбування покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації».

Умови і порядок надання соціальної допомоги особам, які відбували кримінальні покарання, визначаються КВК України (ст.ст. 156-157) та Законом України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. [1].

Відповідно до ст. 156 КВК України не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку покарання адміністрація установи виконання покарань передає в територіальні органи Міністерства юстиції України і центри зайнятості населення інформацію для організації трудового і побутового влаштування засудженого за обраним ним місцем проживання.

В установах виконання покарань організуються курси підготовки засуджених до звільнення з урахуванням таких особливостей:

– інваліди I та II груп, а також чоловіки віком понад 60 років і жінки – понад 55 років, у разі потреби, за їхньою згодою направляються у будинки інвалідів і престарілих;

– неповнолітні, які позбавлені батьківського піклування, у необхідних випадках направляються службами у справах дітей до шкільно-інтернатів або над ними встановлюється опіка чи піклування;

– особи, які звільнені від відбування покарання, забезпечуються безплатним проїздом до місця проживання або роботи в межах України. У разі відсутності необхідного за сезоном одягу, взуття і коштів на їх придбання особи, звільнені від відбування покарання, забезпечуються одягом і взуттям безоплатно. Одноразова грошова допомога надається за рахунок коштів Державного бюджету України у порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

– особи, які звільнені від відбування покарання і потребують за станом здоров'я постійного догляду, а також неповнолітні направляються до місця проживання в супроводі родичів або працівника колонії.

– у випадках якщо звільнений від відбування покарання не має місця проживання, він направляється до організації, яка спроможна надати допомогу у забезпеченні житлом (місцем проживання). Для цього адміністрація установи має завчасно написати лист або зателефонувати до такої організації, щоб на момент звільнення

(на момент написання заяви про обране місце проживання після звільнення) засуджений знав, куди може поїхати. Перелік таких організацій розміщений на сайті Міністерства соціальної політики України.

Якщо виникли об'єктивні обставини, що не дозволяють засудженому виїхати до населеного пункту або місцевості, де він проживав до взяття під варту (засудження), надсилає повідомлення-запит до територіального ОВС тієї місцевості, яку обрав засуджений для проживання після звільнення. При цьому в повідомленні зазначаються підстави обрання ним даного місця проживання.

У разі отримання з територіального ОВС інформації про відсутність можливості проживання засудженого за обраним ним місцем повідомляє його про це і за погодженням з ним вживає заходів щодо направлення до іншого місця проживання в установленому порядку.

Стосовно засуджених, які на день звільнення не досягли вісімнадцятирічного віку, за 30 днів до звільнення додатково направляє повідомлення до відповідної служби у справах неповнолітніх органу місцевої виконавчої влади. Стосовно працездатних засуджених працездатного віку за 20 днів до звільнення надсилає повідомлення до міського (районного) центру зайнятості державної служби зайнятості тієї місцевості, яку вони обрали для проживання, для надання допомоги в їх працевлаштуванні відповідно до Закону України «Про зайнятість населення».

Детальний порядок дій адміністрації колонії визначений у взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк від 28 березня 2012 р. [2]. Відповідно до встановленого Порядку кримінально-виконавча інспекція звертається до підприємства з письмовим запитом про перевірку можливого місця роботи звільненого та надсилає повідомлення з копією повідомлення з підприємства до установи виконання покарань про результати перевірки не пізніше 30 днів з дня отримання запиту.

Якщо під час перевірки стало відомо, що фактичне місце роботи звільненого не збігається з розташуванням адміністрації та бухгалтерії підприємства, до підрозділу кримінально-виконавчої інспекції за місцем дислокації фактичного місця роботи надсилає копію відповіді за результатами перевірки, яка надається установі виконання покарань. Зазначені матеріали направляються до підрозділу кримінально-виконавчої інспекції одночасно з відповіддю установи виконання покарань.

Орган національної поліції за обраним місцем проживання засудженого, у разі надходження з установи виконання покарань повідомлення-запиту, проводить перевірку можливості його проживання за цим місцем, про що робиться відмітка у Журналі контролю за прибуттям та постановленням на облік раніше судимих осіб. У разі виявлення факту неможливості проживання засудженого за обраним ним місцем проживання орган національної поліції надсилає повідомлення-запит до органу праці та соціального захисту населення для підготовки до здійснення заходів соціального патронажу стосовно цієї особи після

її звільнення. Про наслідки вирішення цього питання сповіщає установу виконання покарань не пізніше ніж протягом 20 днів з дня надходження повідомлення-запиту.

Орган праці та соціального захисту населення у разі надходження з установи виконання покарань повідомлення-запиту протягом 20 днів повідомляє установу виконання покарань про кількість центрів соціальної адаптації звільнених осіб у регіоні та види соціальних послуг, що надаються ними, і надсилає відповідне повідомлення.

Крім цього, орган праці та соціального захисту населення повинен:

- при надходженні повідомлення від органу національної поліції з'ясувати можливість надання звільненому тимчасового притулку у спеціалізованій установі для таких осіб, а у разі відсутності в регіоні необхідної установи – у закладі для бездомних осіб. Про результат вирішення цього питання повідомити орган національної поліції протягом 14 днів з дня надходження повідомлення-запиту. У разі самостійного звернення звільненого про надання тимчасового притулку у 3-денний строк сповістити про це орган національної поліції та установу виконання покарань (за наявності довідки про звільнення);

- у разі надходження з установи виконання покарань повідомлення про звільнення особи, яка направляється для влаштування до спеціалізованої установи для звільнених осіб, у місячний термін після звільнення сповістити адміністрацію установи про прибуття або неприбуття цієї особи;

- направити до установи виконання покарань спеціалістів з метою надання інформаційних послуг засудженим у процесі підготовки їх до звільнення (за відповідним зверненням адміністрації з наданням переліку питань, що потребують роз'яснення);

- сприяти залученню до надання звільненим послуг громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, у тому числі благодійних організацій, а також окремих громадян;

- при надходженні інформації від органів охорони здоров'я про звільнених, які мають хворобу за кодами А15-А19 за Міжнародною класифікацією хвороб та проблем, пов'язаних зі здоров'ям, повідомляють про них заклади для бездомних громадян та спеціалізовані установи для звільнених осіб;

- при зверненні звільненого до центру зайнятості з метою працевлаштування зобов'язати його надавати довідку протитуберкульозного закладу про стан здоров'я та рекомендації щодо працевлаштування;

- при зверненні звільненого, у тому числі який має право на поселення до будинку-інтернату (спеціального будинку-інтернату), вимагати від нього результати профілактичного медичного огляду на туберкульоз або довідку протитуберкульозного закладу про стан здоров'я. У разі відсутності зазначених документів направляти таку особу до протитуберкульозного закладу;

- при зверненні звільненого, хворого на заразну форму туберкульозу, в тому числі соціально дезадаптованої, направити її до протитуберкульозного закладу для взяття на облік та інфор-

мує про це органи охорони здоров'я та органи національної поліції.

Звільнені з місць позбавлення чи обмеження волі, особливо у випадках відсутності у них рідних чи незабезпеченості роботою в період відбування покарання, в переважному числі випадків не мають коштів для повернення до місця проживання. Отже, вони потребують відповідної (як правило, матеріальної) допомоги з боку держави.

Матеріальна допомога зазвичай виражається в тому, що звільнені забезпечуються безкоштовним проїздом до обраного місця проживання або роботи після звільнення, незалежно від наявності коштів на особовому рахунку. При цьому, якщо знов обране місце проживання знаходиться за межами України, звільнені забезпечуються безплатним проїздом тільки до населеного пункту, який є найближчим до кордону з цією країною або до консульства (посольства, представництва) іноземної країни на території України.

Особливої допомоги зазвичай потребують так звані «вразливі» категорії звільнених, тому особам, які направляються до будинків інвалідів, престарілих, до інтернатів або піклувальників, видаються проїзні документи до місця, де розташовані ці установи або проживає піклувальник. Як правило, засудженим оплачується проїзд у загальних вагонах, в каютах III класу пароплавів.

Особам, які потребують стороннього догляду, неповнолітнім віком до 16 років, жінкам вагітним, жінкам які слідуєть з дітьми, можуть бути придбані квитки у плацкартний вагон або каюту II класу. Якщо на даному напрямку немає залізничного або водного транспорту, звільнений отримує квитки на повітряний або автомобільний транспорт.

Крім цього, засуджені забезпечуються продуктами харчування або (за їх бажанням) грошима на час слідування. Час слідування визначається за розкладом руху того виду транспорту, на проїзд яким особа, що звільняється, забезпечується квитком. При цьому хворі, а також вагітні жінки і жінки з дітьми отримують харчування виходячи з тих норм, за якими вони забезпечувались у колонії. На дитину видається харчування та один комплект білизни, одягу та взуття за сезоном. Комплект одягу та взуття, що повинна мати особа при виході з установи виконання покарань, встановлюється з урахуванням періоду року на момент звільнення. Якщо звільнений не має необхідного одягу, взуття та коштів на їх придбання, вони видаються безкоштовно за заявою засудженого з дозволу начальника колонії чи його заступника.

Звільненим, які не мають достатніх коштів на період слідування та працевлаштування, може бути надана одноразова допомога за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на утримання кримінально-виконавчої системи. Раніше, за радянських часів, у кожному місці позбавлення волі створювались грошові фонди надання матеріальної допомоги особам, які звільняються, в якому накопичувались щомісячні відрахування 3% заробітку кожного засудженого у виховній колонії. Цей фонд перебував у віданні начальника колонії, за розпорядженням якого і виплачувалась допомога. У теперішній час реалізація цієї функції повністю покладається на державу.

Відповідно до Порядку та умов надання одноразової грошової допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання від 12 березня 2012 р. [3], грошова допомога надається на підставі письмової заяви особи, яка звільняється з місця відбування покарання, у випадку, якщо на її особовому рахунку відсутні грошові кошти або їх залишок менший однієї норми добових витрат, що відшкодовуються відрядженим у межах України.

Особам, звільненим з місць відбування покарання, яким для прибуття до місця проживання або роботи необхідно до 24 годин часу і на особових рахунках яких немає грошових коштів або їх залишок менший однієї норми добових витрат, що відшкодовується відрядженим у межах України, надається одноразова грошова допомога в розмірі, що складає різницю між однією нормою добових витрат і сумою залишку коштів на особовому рахунку звільненої особи після відрахувань, здійснених відповідно до вимог ст. 121 КВК України.

Розмір грошової допомоги іноземцям, які звільняються з місць відбування покарання, розраховується з урахуванням часу, необхідного для прибуття до найближчого дипломатичного представництва або консульської установи своєї держави в Україні або до найближчого пункту перетину державного кордону України (залежно від того, до якої держави прямує звільнена особа).

Розмір грошової допомоги особам без громадянства, які постійно не проживають в Україні, а також громадянам держав, що не мають дипломатичних представництв або консульських установ в Україні, та які звільняються з місць відбування покарання, розраховується з урахуванням часу, необхідного для прибуття до найближчого дипломатичного представництва держави, яка взяла на себе охорону їхніх інтересів, або до найближчого пункту перетину державного кордону України.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування здійснюють соціальний патронаж звільнених осіб, зокрема, утворюють спостережні комісії, піклувальні ради при спеціальних виховних установах та здійснюють відповідний контроль за їх діяльністю. Загальну координацію соціального патронажу звільнених осіб віком до 35 років здійснює включно Міністерство освіти і науки, а після 35 років – Міністерство соціальної політики України. У разі звернення до них звільнених осіб, вони зобов'язані невідкладно розпочати здійснення заходів соціального патронажу.

Важливим фактором успішної соціалізації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі, є наявність житла після звільнення, як однієї з базових потреб людини для її життєдіяльності. У реальному житті значна кількість засуджених до позбавлення волі не мають куди повертатись після звільнення, часто стикаються з проблемою, коли, за наявності певної житлової площі до ув'язнення, після звільнення з'ясовується, що вони втратили її з ряду причин.

Адміністрація установ виконання покарань у відповідності до нормативно-правових актів, що регламентують питання ресоціалізації, соціальної адаптації засуджених, є головним

суб'єктом, що відповідає за соціально-побутове влаштування осіб, які готуються до звільнення, у тому числі шляхом визначення місця проживання засудженого [4, с. 33].

Звільнені особи, які потребують поліпшення житлових умов, мають право на отримання жилого приміщення в порядку, передбаченому Житловим кодексом Української РСР від 30 червня 1983 р. [5]. Особам, які звільнилися з установ виконання покарань і не мають жилої площі, по прибутті до обраного місця проживання, на період до її отримання, місцевими органами виконавчої влади надається місце для тимчасового проживання в спеціальних гуртожитках або центрах соціальної адаптації, створених цими місцевими органами виконавчої влади. Місце для проживання в цих гуртожитках та центрах надається також особам, житлова площа яких тимчасово заселена, на період до її звільнення, та особам, яким повернути колишнє жите приміщення немає можливості – на період до поліпшення їх житлових умов у порядку, передбаченому законодавством.

Звільненим особам забезпечується надання медичної допомоги за місцем проживання або за місцем реєстрації у порядку, передбаченому законодавством. Особи, які на момент звільнення потребують стаціонарної медичної допомоги, направляються до закладів охорони здоров'я на підставах і в порядку, передбачених законодавством. У разі відсутності у звільненої особи місця проживання або місця реєстрації надання їй медичної допомоги здійснюється за направленням органів, установ або організацій, які здійснюють соціальний патронаж.

Громадяни похилого віку (чоловіки у віці 60 та жінки у віці 55 років і старші, а також особи, яким до досягнення загального пенсійного віку залишилося не більше півтора року), інваліди першої і другої груп із числа звільнених осіб за їх заявою та на підставі висновку медичної частини установи виконання покарань і клопотання місцевих органів соціального захисту населення можуть бути направлені до спеціальних будинків-інтернатів, якщо вони потребують стороннього догляду та медичного обслуговування і не мають працездатних дітей або родичів, зобов'язаних за законом та згодних їх доглядати. Спеціальні будинки-інтернати створюються, реорганізуються та ліквідуються за рішеннями центральних та місцевих органів виконавчої влади залежно від регіональних потреб. Громадяни віком від 15 до 28 років отримують інформаційну, правову, трудову, психолого-педагогічну, медичну та інші форми соціальної допомоги в соціальних службах для молоді на підставах і в порядку, передбачених законодавством.

У новій редакції Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація NR (87) 3) пріоритетне значення надається цотирьом головним принципам, які втілюють у собі поняття гуманності, поваги людської гідності, соціальної орієнтованості і ефективності управління, що є визначальними для чіткого і ефективного функціонування сучасних пенітенціарних систем. Вони надають цим системам всі необхідні атрибути етичної соціальної організації, здатної виконувати всі соціальні функції, в тому числі ресоціалізаційні –

повернення засуджених до нормального життя в суспільстві після звільнення та всебічне забезпечення їх соціального захисту, як це передбачено Правилом 3 [6, с. 142–143].

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що у контексті соціального законодавства правові основи соціального захисту осіб, звільнених з місць позбавлення волі, визначені поки що без достатнього підключення комплексного нормативного масиву і галу-

зей законодавства, що охоплюють норми, правові інститути кількох галузей права (адміністративного, фінансового, трудового і ін.). Певним чином цього вимагає специфіка самої системи соціального захисту, яка має доволі складну структуру і не менш складний об'єкт правового регулювання та різноманітність соціальних проблем, що породжують певні ускладнення в користуванні правових норм для цієї категорії громадян нашої держави.

Список літератури:

1. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 р. / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.
2. Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 04 травня 2018 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0487-12> (дата звернення: 15.05.2019).
3. Про затвердження порядку та умов надання одноразової грошової допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання: Наказ Міністерства юстиції України від 20 січня 2017 р. / Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0394-12> (дата звернення: 15.05.2019).
4. Журавель Т.В. Підготовка до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх: методичний посібник / за заг. ред. Ю.В. Пилипас. Київ, 2012. 168 с.
5. Житловий кодекс Української РСР: Закон Української РСР від 30 червня 1983 р. / *Відомості Верховної Ради РСР*, 1983. № 28. Ст. 573.
6. Трубников В.М. Збірник нормативних актів з кримінально-виконавчого права України. / В.М. Трубников, ХНУ ім. В.Н. Каразіна; Ю.В. Шинкарьов ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2008. С. 142–143.

References:

1. Pro zainiatist naseleння [About employment of the population] Zakon Ukrainy vid 5 lypnia 2012 r. / Verkhovna Rada Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. No 24. St. 243.
2. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaemodii ustanov vykonannia pokaran ta sub'ektiv sotsialnogo patronazhu pid chas pidhotovky do zvilnennia osib, yaki vidbuvaiut pokarannia u vydi obmezhennia voli abo pozbavlennia voli na pevnyi strok [On Approval of the Procedure for the Interaction between Penitentiary Institutions and Subjects of Social Patronage during the Preparation for the Dismissal of Persons Serving Punishment in the Form of Limitation of the Will or Detention for a Specified Period] Nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy, Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy, Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy, Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 04 travnia 2018 r. / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0487-12> (accessed: 15.05.2019).
3. Pro zatverdzhennia poriadku ta umov nadannia odnorazovoi hroshovoi dopomohy osobam, zvilnenym z mistv vidbuvannia pokarannia. [On approval of the procedure and conditions for providing one-time cash assistance to persons released from places of detention] Nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 20 sichnia 2017 r. / Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0394-12> (accessed:15.05.2019).
4. Zhuravel T.V. (ed) (2012). Pidhotovka do zvilnennia osib, yaki vidbuvaiut pokarannia u vydi obmezhennia abo pozbavlennia voli na pevnyi strok, u tomu chysli nepovnolitnikh [Preparation for the release of persons serving sentences in the form of restrictions or deprivation of liberty for a specified term, including minors]. Kyiv, 168 p.
5. Zhytlovyi kodeks Ukrainskoi RSR [Housing Code of the Ukrainian SSR] Zakon Ukrainskoi RSR vid 30 chervnia 1983 r. / *Vidomosti Verkhovnoi Rady RSR*, 1983. No 28. St. 573.
6. Trubnykov V.M. (ed) (2008). Zbirnyk normatyvnykh aktiv z kryminalno-vykonavchoho prava Ukrainy [Collection of normative acts on criminal-executive law of Ukraine]. Kharkiv, pp. 142–143.